

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ:
กรณีศึกษาที่ศูนย์กามโรคและโรคเอดส์เขต 5 นครราชสีมา

นางสาว วิลภา ตั้งวชิรา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-802-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

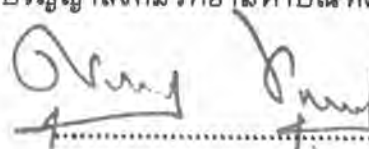
FACTORS AFFECTING AIDS PREVENTIVE BEHAVIOR AMONG FEMALE
COMMERCIAL SEX WORKERS: A CASE STUDY OF THE STD/AIDS
CONTROL CENTER REGION 5 NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

Miss Wallapa Tungwachira

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Demography
Department of Sociology and Anthropology
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1996
ISBN 974-635-802-2

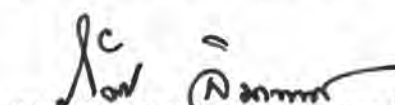
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ:
กรณีศึกษาที่ศูนย์กามโรคและโรคเอดส์เขต 5 นครราชสีมา
โดย นางสาว วัลภา ตั้งวชิรา
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภาสกร ลิมานนท์

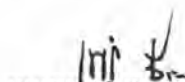
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

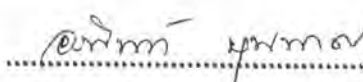

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา คุ้มจันทร์พันธุ์)

.....ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ภาสกร ลิมานนท์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อรพันธ์ บุณาค)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วิชา คั่งวิชา: ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ : กรณีศึกษา
ที่ศูนย์กามโรคและโรคเอดส์เขต 5 นครราชสีมา (Factors affecting AIDS preventive behavior among female
commercial sex workers: a case study of the STD/AIDS control center region 5 Nakhon Ratchasima
Province) อ.ที่ปรึกษา: รศ. ดร. ภัสสร ลิมานนท์; 125 หน้า. ISBN 974-635-802-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการ
ทางเพศ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากสตรีขายบริการทางเพศที่มารับการตรวจสุขภาพ เพื่อประเมินการ
คิดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ที่ศูนย์กามโรคและโรคเอดส์เขต 5 นครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น
398 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ และเป็น
ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ ได้แก่ การสนับสนุนของเจ้าของ
สถานบริการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน

ส่วนผลที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน ซึ่งเมื่อควบคุมด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัย
ด้านความรู้และการรับรู้ และปัจจัยแวดล้อมทางสังคมแล้ว พบว่าความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การปฏิบัติตนในการ
ป้องกันโรคเอดส์ของลูกค้า การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน
มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า
สตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการอาบอบนวดจะมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูงกว่าสตรี
ขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการ และสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการอื่นๆ (ได้แก่
นางทางโทรทัศน์ อิสระ หอพัก บาร์อ็อกโก้ และคาเฟ่) จะมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับต่ำกว่าสตรี
ขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการ

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....
สาขาวิชาประชากรศาสตร์.....
ปีการศึกษา2539.....

ลายมือชื่อนิติกร *วิมล อภัทธินันท์*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ภัสสร ลิมานนท์*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

C730450 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEY WORD: AIDS PREVENTIVE BEHAVIOR/PROSTITUTES/FEMALE COMMERCIAL SEX WORKERS

WALLAPA TUNGWACHIRA: FACTORS AFFECTING AIDS PREVENTIVE BEHAVIOR AMONG FEMALE COMMERCIAL SEX WORKERS: A CASE STUDY OF THE STD/AIDS CONTROL CENTER REGION 5 NAKHON RATCHASIMA PROVINCE. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. BHASSORN LIMANONDA, Ph.D. 125 pp. ISBN 974-635-802-2.

The main objective of this study was to examine factors affecting AIDS preventive behavior of female commercial sex workers. The sample of 398 commercial sex workers were drawn purposively from those who visited the STD/AIDS control center region 5, Nakhon Ratchasima Province for the physical check-up and tested for STD's and HIV infection. These sex workers were interviewed through the questionnaire.

The results obtained from cross-tabulations and Chi-Square Tests indicated that significant factors affecting AIDS preventive behavior of the commercial sex workers as hypothesized were the support of the owners and frequency of communication and information exchanged with their co-workers working in the same place.

The multiple regression analysis was also used to examine the determinants of AIDS preventive behavior of female commercial sex workers. After controlling for the influence of following factor; sex workers' characteristics, knowledge of AIDS, perception of risk of getting AIDS, social environments, the results showed that level of knowledge of AIDS, AIDS preventive behavior of clients, support of owners, and frequency of communication and information exchanged with their co-workers have statistically significant impact on the AIDS preventive behavior of sex workers. In addition, sex workers who worked at the massage parlors had higher level of AIDS preventive behavior when compared with those who worked at the brothel. The commercial sex workers who worked in other types of sex service places (i.e. call girl, freelance, tea-shop, a go-go bar) had lowest level of AIDS preventive behavior.

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต *วิมล กัททัช*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ดร. บัณฑิต*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากคณาจารย์หลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ภัสสร ลิมานนท์ ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจ ตลอดจนช่วยแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา คุณินทร์พันธุ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ และรองศาสตราจารย์ อรพินท์ บุณนาค กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะ เพื่อการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟโฟโล อาจารย์ประจำสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และขอขอบพระคุณ คุณศิริวรรณ ศิริบุญ นักวิจัยประจำสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้คำแนะนำในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และให้กำลังใจแก่ผู้เขียน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้

ขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์ สมชาย ตั้งสุภาชัย ผู้อำนวยการศูนย์กามโรค และโรคเอดส์เขต 5 นครราชสีมา และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของศูนย์ทุกท่าน ที่ได้อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับวิทยานิพนธ์ ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลสำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณชัยวิทย์ วรสุต ที่ช่วยให้คำแนะนำด้านการใช้คอมพิวเตอร์ และเจ้าหน้าที่ศูนย์สารสนเทศประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ช่วยเหลือในด้านการค้นคว้าเอกสารสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ที่เป็นกำลังใจให้เข้มแข็ง อดทน จนผ่านอุปสรรคมาได้

ในท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ คุณอภิชัย และคุณกุลชลิ สุระเฉลิมกุล ที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้เสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ฎ

บทที่

1	บทนำ	1
	-ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	-วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
	-แนวความคิดเชิงทฤษฎี	5
	-ผลงานวิจัยและเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
	-กรอบแนวคิดในการศึกษา	30
	-สมมติฐานการศึกษา	31
	-ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	32
2	ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล	33
	-ขอบเขตและตัวแปรในการศึกษา	33
	-นิยามศัพท์และตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	34
	-การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล	43
	-ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	43
3	การวิเคราะห์ข้อมูล	53
	-การวิเคราะห์แบบตารางไขว้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับปัจจัยด้านความรู้และ การรับรู้ของสตรีขายบริการทางเพศ	53

	-การวิเคราะห์แบบตารางไขว้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และปัจจัยแวดล้อม ทางสังคมกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการ ทางเพศ	71
	-การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมป้องกันโรค เอดส์กับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และ ปัจจัยแวดล้อมทางสังคมของสตรีขายบริการทางเพศ	84
4	สรุปและข้อเสนอแนะ	94
	-สรุปผลการศึกษา	94
	-ข้อเสนอแนะ	110
	รายการอ้างอิง	114
	ภาคผนวก	122
	ประวัติผู้เขียน	134

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของสตรีขายบริการทางเพศ (เสนอในรูปแบบ อัตราร้อยละและจำนวน)	44
2	จำนวนและร้อยละของสตรีขายบริการทางเพศกระจายตามระดับความรู้ เกี่ยวกับโรคเอดส์ การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ การ ปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ของลูกค้า การสนับสนุนของเจ้าของ สถานบริการ การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน และ พฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์	48
3	อัตราร้อยละของระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทาง เพศ แบ่งตามอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประเภทสถานบริการ ทางเพศที่ทำงานอยู่ และระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการ ทางเพศ	58
4	อัตราร้อยละของระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทาง เพศ จำแนกตามระดับการสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการ และ ระดับการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน	62
5	อัตราร้อยละของระดับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของ สตรีขายบริการทางเพศ จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประเภทสถานบริการทางเพศที่ทำงานอยู่ และระยะเวลาในการประกอบ อาชีพขายบริการทางเพศ	67
6	อัตราร้อยละของระดับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของ สตรีขายบริการทางเพศ จำแนกตาม ระดับการสนับสนุนของเจ้าของ สถานบริการ และระดับการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ...	71
7	อัตราร้อยละของระดับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการ ทางเพศ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประเภทสถาน บริการทางเพศที่ทำงานอยู่ และระยะเวลาในการประกอบอาชีพ	

ตารางที่	หน้า
	76
8	79
9	83
10	86
11	89
12	90
13	93
14	104
15	109

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษา	30